

TUNTOSARVI

Nro 2 1986

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 2/86
12. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen
TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Ajankohtaista	1
Leuto talvi, kaunis kesä	5
Ilmoitukset	7
Tapahtumakalenteri 1986	8
Lukijan palsta	10
Nyt on aika	15

TUNTOSARVI

10.1.1985

Ajankohtaista

Uusia lakeja voimaan vuoden alusta

Vuoden 1986 alusta tuli voimaan joukko uusia lakeja, joista tärkeimpiä selostetaan nyt tässä. Osa on ollut esillä Tuntosarven palstoilla jo aikaisemminkin, mutta palautetaan nyt mieliin asian tultua ajankohtaiseksi.

Uusi sukunimilaki

Avioliiton solmivat voivat nyt valita nimensä entistä useammasta vaihtoehdosta. Seuraavassa on koottu kaikki Kallen ja Kaisan vaihtoehdot heidän solmies-
saan avioliiton.

Kalle Kukkonen Kaisa Kananen		lapsen nimi
avioliitto		
joko	Kalle Kukkonen Kaisa Kukkonen	Minna Kukkonen
tai	Kalle Kananen Kaisa Kananen	Minna Kananen
tai	Kalle Kukkonen Kaisa Kananen- Kukkonen	Minna Kukkonen
tai	Kalle Kukkonen- Kananen	Minna Kananen
tai	Kalle Kukkonen Kaisa Kananen	Minna Kukkonen tai Minna Kananen*)

*) Jos vanhemmat eivät sovi lapsen sukunimsetä, lapsi saa äidin sukunimen.

Valtionvero kevenee

Valtion tuloveroasteikkoa kevennetään hieman. Kaikkiaan asteikkoa, joiden perusteella veroa pidätetään, lievennettiin nyt kahdeksan prosenttia. Tämä on selvästi enemmän kuin mitä ennustetaan inflaation (tavaroiden ja palvelusten hintojen nousu) olevan tänä vuonna. Tuloveron lisäksi lievennetään myös perintöveroa hieman. Verotettavan perinnön ja lahjan alaraja nousee 15.000:een markkaan.

Viina, postimaksut ja junaliput kallistuvat

Vuoden vaihtuessa tulivat voimaan entistä kalliimmat viinan, postin ja junamatkojen hinnat. Myös leipä, voi ja margariini kallistuivat. Sen sijaan kananmunien hinta laski 1,70 mk/kg.

Alkon hinnat nousivat 4-6 prosenttiin juomalaadusta riippuen. Korotuksen jälkeen maksaa esimerkiksi pullo Koskenkorva-viinaa 60 mk. Viime vuonna saman pullon hinta oli 2,50 mk vähemmän.

Posti nosti kirjemaksujen hintaa. Nyt maksaa tavalisen kirjeen lähettäminen 1,60 mk eli kymmenen penniä entistä enemmän.

VR nosti puolestaan esim. paikkalippujen hintoja, kuukausilippujen hintoja ja lakkasi kokonaan myymästä meno-paluulippuja erillisiä meno- ja paluulippuja edullisemmin.

Helsingin Sanomat 31.12.

Kunnallisverotus on kiristymässä

Kaikkiaan 54 kuntaa Suomessa on päättänyt periä tänä vuonna enemmän veroja veronmaksajilta kuin aikaisemmin. Ensi vuonna veroäyrin hintaa korottavat vielä useammat kunnat, arvioi Suomen kunnallisliiton toimitusjohtaja Paavo Pekkanen.

Jos kunnan veroäyri on esimerkiksi 16 penniä, tarkoittaa tämä sitä, että veronmaksaja joutuu maksamaan kunnalle 16 penniä jokaisesta ansaitsemastaan markasta.

Alhaisin veroäyrin hinta on tänä vuonna Kauniaisissa 13,50 penniä ja korkein äyrin hinta on 18,50 penniä, joka on kaikkiaan neljässästoista kunnassa. Keskimäärin laskien ovat kaupunkien äyrinhinnat jonkin verran halvempia kuin maalaiskuntien.

Helsingin Sanomat 30.12.

Ihosityöpä Australian vaiva

Liika auringonvalo on haitallista ihmiselle. Tämän saavat kokea ne 300 australialaista, jotka tälläkin viikolla sairastuvat ihosityöpään. Ruskettumista pidetään kauniina. Tämän vuoksi ihmiset paahtavat Australiasakin ihoaan kuumassa auringonpaisteessa. Valkoisen ihmisen iho ei kuitenkaan kestä liikaa auringonvaloa. Ihoa suojaava pigmenttikerros on niin ohut, että auringon säteissä olevat vahingolliset, syöpää aiheuttavat säteet pääsevät tunkeutumaan kudoksiin.

Australiassa sairastuu ihosyöpään selvästi enemmän ihmisiä kuin missään muualla maailmassa. Vain Yhdysvaltojen eteläosat pääsevät lähelle Australian sairastuvuutta.

Australian auringon tekee erityisen vahingolliseksi ilmaston kuivuus. Tämä on voitu todeta tutkimuksissa, joissa on selvitetty ihosyövän esiintymistä Australian eri osissa. Sisämaassa tilanne on selvästi pahempi kuin rannikkokaupungeissa. Maassa on nyt aloitettu valistuskampanja auringon vaarojen tunnetuksi tekemiseksi. Ihmisiä varoitetaan ottamasta liikaa aurinkoa.

Helsingin Sanomat 30.12.

Kaukas osti Oy Wilh. Schauman Ab:n osake-enemmistön

Kaupat Suomen metsäteollisuudessa jatkuvat. Kaukas Oy on ostanut osake-enemmistön Oy Wilh. Schauman Ab:stä. Kauppaa on ollut järjestämässä SYP. Sama pankki oli myös runsas kuukausi sitten tehdyn suurkaupan takana, jossa Kaukas ja Kymi-Strömberg päätettiin fuusioida.

Schauman valmistaa sellua, jota paperitehtaat tarvitsevat raaka-aineenaan. Tehtaalla on mennyt tänä vuonna heikosti ja alamäen odotetaan jatkuvan ensi vuonnakin. Sellusta on maailmalla nyt ylitarjontaa ja sen vuoksi on sellun hinta laskenut. Ensi vuonna Schaumanin tehdas Pietarsaareissa saattaa seisoa jopa kaksi kuukautta sellun myyntivaikeuksien takia. Vielä ei ole tiedossa mitä Kaukas aikoo ostamallaan sellutehtaalla tehdä.

Helsingin Sanomat 29.12.

Leuto talvi, kaunis kesä

Aino Mäkinen Nurmosta ennustaa tulevat ilmat oravien turkeista, lumen tarttumisesta kengänkantaan, muurahaisten pesänteosta, lumen pysymisestä oksilla ja tuhansista muista luonnon merkeistä.

– Tehtaan piipusta tuleva hiilidioksidi pakkaa sekoittamaan vähän tuota ilmastoja, valittaa Aino, mutta kertoo silti viikko viikolta tarkkaan vuoden sään ja kehuu vielä osuvansa yleensä oikeaan.

Loppiaisen aikaan on pakkasta. Pakkaskausi ei kuitenkaan ole tänä vuonna niin pitkä kuin vuosi sitten. Lunta tulee enemmän kuin edellistalvena. Tammikuun lopussa on kohtalaista pakkasta ja lumisadetta.

Helmikuu tietää alkuunsa tuulia ja lunta. Laskiaisena on harvinainen ilmiö: ukkosta. Muutenkin ilma on silloin paha, matkoille ei kannata lähteä. Kuun loppupuolella vallitsevat itätuulet.

Maaliskuu on leuto. Pääsiäisenä satelee hissukseen lunta.

Huhtikuussa on alkukuussa yöpakkasia ja päivätuulia. Toisella viikolla tuulee lännestä ja on ukonilmaakin. Loppukuu on sateinen, luntakin tulee hissukseen. Kelit ovat liukkaat, joten liikenteessä on syytä olla varovainen. Vappu vietetään ulsteri päällä, niin on kylmää.

Toukokuu on saman jatkoa. Helluntaina satelee jo-

pa raepalloja. Maanviljelijät pääsevät myöhään pelloille, sillä toukokuun viimeisellä viikolla on vielä yöpakkasia ja sadetta.

Kesäkuu tuo aurinkoa, toisella viikolla ja ukkossadetta ja lämpimiä tuulia. Juhannuksen aikaan satelee, mutta on lämmintä. Viimeiselläkin viikolla saadaan lyhyitä sateita.

Heinäkuussa on ensin poutaa, sitten ukkosta ja tuulta.

– Ylipäänsä kesä on kuivanpuoleinen. Lomailijat saavat kulkea ahon laitaa ilman paitaa. Elokuukin tuo vain lyhyitä sateita.

Viljavuudesta tulee kohtalainen, samoin marjavuudesta.

Syksystä tulee pitkä ja lämmin. Lämmintä riittää vielä lokakuun puoliväliin asti.

Marraskuussa kaatuu sitten talvi 16. päivän huihteilla niskaan. Marraskuu on kylmenmpi kuin joulukuu, joka tuo räntäsateita.

Suomi saa valkean joulun, mutta lumet sulavat vielä joulun jälkeen.

Näin on ilmat Nurmon horisontista katsoen.

Ilmoitukset

Kuurosokeiden hiihtoleiri järjestetään ajalla 26.1.-30.1.1986 Vierumäen Urheiluopistolla.

Osallistumismaksu on 250 mk ja matkojen osalta omavastuu 100 mk.

Ilmoittautumiset 13.1.1986 mennessä Suomen Kuurosokeat ry:n toimistoon 90/7704353 Dagi Ahvenainen.

Jos tarvitset leirille oman tulkki-oppaan, ota yhteys kotikuntasi sosiaalitoimistoon ja sovi että sosiaalitoimisto maksaisi tulkki-oppaan matka- ja majoituskulut tulkkipalkkion lisäksi.

Olen 28-vuotias kuulo-näkövammaisen korityöntekijäpoika. Olen raitis, vaalea ja hoikka, luonteeltani olen rauhallinen.

Haluaisin löytää elämäntoverin kuulo-näkövammaisesta 20-30-vuotiaasta työstä. Voisimme tutustua toisiimme aluksi kirjeitse.

Jos olet kiinnostunut, kirjeen voit lähettää Tuntosarven toimitukseen nimimerkille »Poikamies Tampereelta».

Suomen Kuurosokeat ry.

Tapahtumakalenteri 1986

Kurssit

Sopeutumisvalmennuskurssi (arviointi)	03.30-08.03.86	Lasten keskus Jyväskylä Sinikka Kanerva
Sopeutumisvalmennuskurssi	10.03.-15.03.86	Kainuun Opisto Mieslahti
Orientoitumiskurssi (perinnöllisyysasiat)	14.04.-18.04.86	Vaaralan Urheiluopisto Tampere
Sopeutumisvalmennuskurssi (ruotsinkieliset)	11.08.-15.08.86	Evangeliska folkhögskolan i Österbotten Vaasa
Perhekurssi	27.07-01.08.86	Siilinjärven Kuntoutumiskeskus Vuorela
Sopeutumisvalmennuskurssi	04.08.-09.08.86	Peräpohjolan Opisto Tornio
Liikuntakurssi	13.10.-17.10.86	Kuortaneen Urheiluopisto Kuortane
Sopeutumisvalmennuskurssi (ADL)	03.11.-08.11.86	Lasten keskus Jyväskylä
Alueelliset kurssit	3 vrk./7 kpl	Eri alueet
LEIRIT		
Vuosikokous/viikonloppuleiri	22.03.-23.03.86	
Hiihto/lasketteluleiri	01.04.-06.04.86	Vuokatin Urheiluopisto Vuokatti
Ohjelmoitu lomaleiri	09.06.-14.06.86	Lomakoti Kouluranta Huttula
Perheleiri	30.06.-05.07.86	Lomakeskus Päiväkumpu Karjalohja
Pikkujoulu/viikonloppuleiri	marras-joulukuu -86	

Aluesihteerit

Pirjo Rissanen Päivi Turunen
Hilkka Yli-Penttilä Jorma Säynäjäkangas
Risto Manninen Pirjo Rissanen
Sinikka Kanerva Hilkka Yli-Penttilä
Terhi Pikkujämsä Risto Manninen
Jorma Säynäjäkangas Heikki Paatelainen
Päivi Turunen Sinikka Kanerva
Heikki Paatelainen Pirjo Rissanen

∞

YHTEISTYÖKURSSIT

Peruskurssi	02.06.-19.06.86	Näkövammaisten Keskusliitto Helsinki
ADL-kurssi	kesäkuu -86	Näkövammaisten ammattikoulu Espoo
Vireä vanhus	08.09.-12.09.86	Kuntokallio-opisto Östersundom

Lukijan palsta

Muistoissa elämistä

Kuva-albumista pienen runon tein.
Se kertoo mennehistä monenlaista tarinaa.
On monta hetkeä ja huolta kohtalon.

Ei vieras voi ymmärtää, mi kertoo kuvat nuo,
on monenlaista, ystäviä se mieleheni tuo.
Näin elän ajan entisen muistoissani uudelleen.

Lapsuuteen menneeseen mä usein palajan,
ei nuoruus häivy mielestäin, kauniina sen nään,
kuva pieni albumissa sen saapi elämään.

Mä olen nuori, touhukas, voimaakin mulla on,
ei paina murheet tulevan, ei iskut kohtalon.

Nyt kääntyy lehti albumin – keski-ikä saa.
On toiveet monet rauenneet, niin kuvat muistuttaa.
Vaikk nuoruudessa kukkasilla elämä peitetty ois.

Kääntyy lehti albumin, vanhuutta onko tää,
kun yksin istun aatoksissain, en mitään enää toimeks
saa.

Vain pienen runon tein.
Se mennehestä muistuttaa – se jää myös jälkehein.

Tämän kauniin runon on lähettänyt Lempi Hurme Mynämäen Vanhustentalosta. Lempi toivottaa myös lukijoille menestyksellistä alkanutta vuotta.

Opaskoirasta

Tuntosarvessa olleeseen kirjoitukseen saa varmasti parhaan vastauksen opaskoirien koulusta ja kouluttajilta. Heiltä saa tietoa koiran soveltuvuudesta viittomalla koulutettavaksi.

Omana kantamani sanoisin, että sen verran on minulla kokemusta ja tietoa niistä, että jos valita pitää niin valitsen tulkkioppaan. Koira ei sovellu kaikille. Sen käyttöikä on kovin lyhyt ja joka tapauksessa kuurosokea tarvitsee kuulevan ja näkevän apua, oli koira tai ei.

Ongelmat lisääntyvät koiran myötä jos asutaan kaupungissa. Ja tulee se »oikosulku» koirallekin. Mikään yleispätevä ei ehdotus ole, mutta menettelee kyllä yksittäistapauksissa.

Totean lopuksi, että kun kuurosokea hakeutuu palvelutaloon, niin huolet loppuu siihen. Ei tarvitse enää koiria, sillä niissä on koulutettua väkeä palvelemissa sinä tarvittaessa. Totean lopuksi vielä, että jos aiheena on palvelutalot, on tukeni erittäin vahvaa, mutta jos puhutaan koirasta niin se aihe ei kannatusta minulta saa, sillä se asia on enempi yksilöasia eli yksi tykkää äidistä, toinen tyttärestä. Olen vain iloinen kun on tulkkeja ja oppaita. Ne minulle riittää ihan hyvin ja heille työtä ja leipää.

Terveisin: Ossi Rajala

Hilkka pyysi mileipiteitä koiran kouluttamisesta opaskoiraksi itse. Asiaa kannattaa pohtia. Onnistuuko? Pi-

täisi myös miettiä, onko opaskoirasta tosiaan apua kuurosokealle.

Edellisen kysymyksen suhteen olen epäilevä Tuomas. Labradorin noutaja on sopiva rotu. Narttu on sopivampi kuin uros. Kuitenkin samankin rodun eri yksilöillä on eri luonne, ainakin vähän. Pientä pentua ostettaessa on vaikea tietää minkälainen sen luonne täsmälleen on.

Opetuksessa tulee ongelmia varsinkin vasta-alkajalle. Pelkkä kirjaviisaus ei riitä, vaan tarvitaan kokemusta. Vaikea pulma on myös itse opettaja. Yleensä meillä koiranomistajilla ei riitä luonteen lujuus eikä kärsivällisyys. On helpompi antaa koiralle vähän periksi kuin vaatia täsmällistä tottelevaisuutta. Varsinkin kun se katsoo niin hellyyttävästi. Koiran koulutuksessa ei voi käyttää vanhan kansan tapaa, jossa oppi annetaan takapään kautta, vaan kaikki asiat on neuvotettava useaan kertaan rauhallisesti. Piiskan käyttö tekee koiran uhmamieliseksi. Sopivan opetuspaikan löytäminen on useimmilla paikkakunnilla mahdoton. Eihän aloittelijaa voi viedä kadulle opetettavaksi.

Tästä kaikesta saa sen kuvan, että ei onnistu. Ei onnistukaan, jos ei kysy neuvoa muilta. Tarkoittaa sitä, että jos paikkakunnalla on opaskoirayhdistys, niin sieltä vaan kyselemään. Ne jotka eivät saa asiantuntija-apua, ei kannata ruveta kasvattamaan opaskoiraa. Tavallisempaa koiraa kylläkin, jos tykkää koirista.

Opaskoiran sopivuudesta kuurosokeille tuntuvat viisaammat olevan sitä mieltä, että ei sovi, koskapa eivät niitä anna meille. Totta varmaan on, ettei kuuroso-

kea voi käyttää täysipainoisesti opaskoiraa hyväksi, kun ei kuule.

Siksipä ajattelin tässä vähän pohtia koraa muutenkin, kuin oppaana. Vanha sananlasku sanoo, että koira on ihmisen paras ystävä, naisen paras ystävä on timantti. Useat kuurosokeat ovat yksinäisiä, vailla seuraa. Koirasta on seuraa ja huvia ja saa hyvän kaverin. Se panee elämän myös jonkinlaiseen aikatauluun, kun se on syötettävä, juotettava ja käytettävä pihalla säännöllisesti viikon jokainen päivä. Koirasta on myös hyötyä. Esimerkiksi se toimii »ovikellona» ja herätyskellon »lisälaitteena» se on mukava. Ensin kello herättää koiran ja sitten koira sinut. Aamupesunkin saa samalla. Ja monia moita temppuja koira oppii, jos viitsii opettaa. Viittomalla annetut käskyt koira oppii helposti, on vaan ensin kiinnitettävä koiran huomio itseensä, esim. vislaus. Viittomat kun ei kuulu ja jos koira katsoo muualle se ei niitä huomaa. Heikkonäköiselle koira on hyvä apu kulkiessa tiellä. Se pitää tien reunassa eikä tarvitse koluta ojan pohjia eikä kulkea keskiviivaa pitkin. Jos tyytyy tämmöiseen avustavaan perheenjäseneseen, niin voi valita useasta rodusta, ison tai pienen halujensa mukaan. Kannattaa kuitenkin valita joku semmoinen rotu jota on helppo kouluttaa. Kennelliitosta saa tietoja.

Jos aiemmin ei ole ollut koiranomistaja tai muuten tiedä koiran pidosta, kannattaa tietää, että koirasta on vaivaa. Sen pitäminen maksaa. Siitä on huolta. Ei kannata ottaa sitä hetken mielijohteesta. Jos siitä jouuu luopumaan, se on kärsimys itselle ja koiralle. Ei

kannata ottaa jos yksikin perheenjäsen vastustaa. Tulee vaan riitaa ja koiran asema on huono. Jos nyt kuitenkin kaiken tämän negatiivisen jälkeen päätät ottaa koiran, niin onneksi olkoon.

Näin synkkämielisenä vanhana koiranomistajana on vielä varoituksen sana paikallaan. Kun sinulla on koira, niin pian huomaat mitenkä se osaa puhua. Sen kanssa voi keskustella kaikesta maan ja taivaan väliltä. Mutta, jos vieraita on kuulemassa koira ei sano sanan sanaa. Siksi ulkona lenkillä on oltava varovainen puhumisen suhteen. Jos kysyt koiraltasi jotakin ulkona eikä se vastaa, saat olla varma, että joku on lähistöllä. Kannattaa varoa, muutenkin maineesi voi laskea kun dollarin arvo valuttapörssissä.

Terveisin Rek.nro 1521:n talutettava.

Sama nimimerkki on lähettänyt seuraavat vitsit.

Minkälainen koira sopii poikamiehelle?

Opaskoiran ja vihikoiran risteytys.

Miksi?

Se opastaa vihille.

Kaksi viehkoa tyttökoiraa keskusteli puistossa, kun toinen sanoi: Istu äkkiä!

Toinen kysyi: Miksi?

Toinen: Tuolta tulee Reksi ja sillä on kamalan kylmä kuono.

Tyttö meni lääkärille valittamaan vatsavaivoja. Lääkäri: Ei syytä huoleen. Ne ovat vaan ilmavaivoja. Vuo-

den päästä lääkäriä vastaan tuli sama tyttö työntäen kaksosten vaunuja. Tyttö sanoi: Siinä ne nyt ovat ne ilmavaivat tupsulakit päässä.

Mies meni parturiin partaansa ajattamaan. Parturityttö teki hommaa tylsällä partaterällä. Aikansa kärsittyään mies tuumasi: Ne karvat jotka eivät lähde juurineen, saa leikata.

Nyt on aika

- muistaa menneen vuoden onnelliset hetket ja kiittää niistä
- unohtaa sen pettymykset
- antaa pyytämättä anteeksi
- suunnitella, miten alkaneen vuoden voisi saada sujuumaan paremmin
- miettiä, voisiko kodin toita, järjestystä, rahojen käyttöä parantaa
- käyttää taitavasti jouluruokien rippeet: pienikin määrä lihaa tai kalaa riittää piirakkaan tai paistokseen, luista tulee hyvä soppa, kasviksista salaatti

- kiittää lahjoista ja tervehdyksistä
- ostaa harkiten alennusmyynneistä
- ulkoilla pakkasellakin
- panna joulutavarat aikanaan kunnostettuina talteen
- muistaa tämän rauhalle omistetun vuoden alkajaisiksi pienen koululaisen ajatus, että maailman kaikilla taisteluvaunuilla pitäisi hankkia asuntoja köyhille perheille, pommikoneilla kouluja köyhiin maihin ja sotaleluilla kukkia. Raamattu puhuu ajasta, jolloin miekat taotaan auroiksi.

Kotiliesi 1/86